

Тони Пердић

АЗИМУТИ НЕИСТРАЖЕНИХ ВРХОВА

Од многих, држаћу се дефиниције да је поезија, засигурно, говор срца. Она прати ритам његових откуцаја и нашег дисања и усаглашава га са космосом. Тако су и моје песме настајале као својеврсни ритуал призивања тајанствене музике, тајанствених синкопа које и даље ослушкујем у самотним ноћима са неких далеких изворишта неразговорних језика. Научио сам да се, из упорног вребања, кад чуварима ризница мало попусти пажња, очас могу прикрасти до небеске драгуљарнице. Мангуплук или одважност – никада нисам до краја растумачио. Тек, иза мене су времена, када се песме, попут раздрагане поворке, нижу у тајне свеске и чувају од туђих завиривања, на која тада нисам био спреман.

Признајем, недостају ми она бунила и епифаније, недостају ми развијена једра и бурна пловидба.

Недостаје ми и онај учестали страх од следећег јутра, када судим тим потоњим песмама.

Јер тада, када је стваралачки занос прошао, ако се при читању тих прибележених редака под непцима још увек осети сласт, као питка, накипела шира, онда могу такву песму да сматрам здраворођеном.

Дешавало се и да се, већ опупела и стасала, у неким лавиринтима подвести, песма јави у форми неке слике, са већ програмираним фајловима за музику, тугу, радост, немир... Онда ми следи да је што веродостојније „очитам”, пре него замакне у заборав, попут хитрог сна и тада је реконструкција по сећању готово немогућа.

Некада се песма крије у конкретним предметима, асоцијативним детаљима који не спадају у универзалне, али, није баш ни преко потребна фуснота. Заиста, знају ли данас млађе генерације да су постојале жваке у облику цигарета, кликери, клик-клак?

Походе ме још такве успомене. Попут оживљених лутака Реја Бред-берија, само наиђу и „захтевају” своје песме. Све мање је тих чаробних фигурица од жада, у витрини старог тесара, које, у својој езотерији, заиграју ноћу комаде класичног репертоара.

Напоменуо бих још да је већина за ову прилику одабраних песама само привидно такозваног љубавног жанра. Појам именоване идеалне жене је у функцији сублимације свих наших циљева, стремљења, жеља... А даље тумачење остављам поштованом читаоцу.

Признајем да ми је у младости била превасходно подстицајна и она чувена, нескромна жеља за славом. Сумњам да постоји песник који није пожелео да се једнога дана нека школа или улица назову по њему. Неко спомен-попрсје у парку, бар. Овај мотив помињем искључиво појашњавајући тадашње интензивније периоде писања. Слажем се да данас, из ове перспективе, то махом указује на слабост.

Бела Хамваш је, у неком од својих бриљантних осврта, ту тему илустровао причом о Плутарху и Цезару. Плутарх, затекавши Цезара, у Центурији, у шатору, како плаче, упита га зашто то чини.

Цезар му је одговорио: „Двадесет девет ми је година! Александар Велики је у овим годинама већ и Индију освојио, а шта сам ја?”

Своју поетску мисију у својој свести дипломатски сам прилагодио на стрпљиву потрагу за пет-шест упечатљивих песама, са којима ће ме поистовећивати у будућности. Међутим, сложио бих се и са једном песникињом, која је, чувши овај мој став, само значајно подигла ка-жипрст и рекла: „Довољна је једна права песма”.

Трагам још за њом. Ослушкујем. Стрепим да ме не затекне неспремног.

Такође знам, да би се дошло до ње, ваља прескочити непостојану ограду између јаве и сна.

Стрми, полутрули басамци и већ је високо... Али, нема базирања. Ваља распршити руком прашину на времешним, грабовим вратанцима и отворити... Ту, где још једино нисам завирио – чека ме песма.

ХАНИН БАЛ ПРЕД ВРАТИМА

моја је војска прегазила Березину као плитки поток
и јахао сам даље, на исток, до тибетанских храмова,
палећи села и градове.
пре тога сам сравнио у пламену Рим и покорио Картагину.

и кад ме данас, у затишју векова,
питају шта ми је то требало,
пожелим да их бацим у кавез са лавовима.

на помен њеног имена, још узимам ратничке боје.
разуздавам побуну разума кад кажу да је мит.
и не престајем да на олтар славе прилажем успомену
на, у њену част, покорен свет. ја, одани јој ратник
и одани песник.

и тако, вековима, са златним таличним штитом
и уклесаним именом њеним, разарам јазбине скептика.
мачем проповедам скори долазак њен, без милости
према сејачима сумње. истрајавам у вери. и чекам је.
ја, одани јој ратник и одани песник.

УЗДАРЈЕ ЛАХОРНОЈ ХАНИ

чудесни се детаљи вашег указања.
многи сањају о вама, Хана...
убитачним вибрацијама жудње
ремете глеђ вашег плакара...
(одраз fine кутије на кревету,
у огледалу које упија распоред
ваших облина...
неки парфем, марама, пуловер?)
децентни знаци пажње. или непажње?

провидна жеђ за пулпама вашим.
знам, Хана,
чуда се чешће указују у међуножју
него у Међугорју.
али, ходочасници се углавном
разликују по смешним песмама

у којима вас пореде са Ђокондом
иако сте ви, у ствари, цвет
(dicentra somnium spectabilis lem).

не знам, јесмо ли надамак Ужица или Брна,
застали и заспали на некој серпентини.
црни дим и писак старинске локомотиве
која шпарта неке неправилне осмице
по простору и времену који не постоје.
и ви, Хана, у случају изненадне нагости,
разбијате прозор и преображавате се опет у цвет
(dicentra somnium spectabilis lem).

сатенска позорница устрепталих купа,
азимути неистражених врхова,
хрле у лихварски трезор или самоспаљују се.
а ви ми опет, тако несташно измичете, Хана.

...

и вучемо се туробном ледином.
пре Пријепоља, или пре Вроцлава и Кракова,
мојом северном рутом блеште и Влтава и Морава,
и опори саксофон ме гура у сан...
кријем очи под капутом, да ово мало сећања на вас
не утекне, као што добро утекло је све...

ја само знам, да ви сте цвет
(dicentra somnium spectabilis lem).

ХАНА, ПРОСПИ КЕСТЕЊЕ

Хана, проспи кестење.
обустави фантазмагорије.
како то да ти је опет тридесет?

црвени фењери у Антверпену.
канделабри блуда.
посвуда лепотице које се указују
у беспризорној нагости.
а ја само памтим
пулсирање јагодица

надомак твојих бретела
пре хука бродске сирене
и пренем се, усамљен на доку.

Хана, проспи кестење. изручи фишек.
да ухватим бар један,
пре него ми озебу прсти
што умало миловаху те
у мрачном лучком сутерену.

Хана, хуљо мала, проспи кестење.
пала је тешка магла
на крају ритуала
и скоро да те не видим.

ево, погнут везујем пертлу.
(шеретском задршком драмском,
несвојственом натуршчицима,
довољно времена нудим
за твој омиљени трик наглог ишчезнућа).

и буди опет само крошња,
буди ветар и најупорнији лист
у овој превише наглој јесени.

ПАЗИ, ПРОСТО ЈЕ, ХАНА

повремено сам узалуд стрепео, Хана,
да ће твоја непца формирати сугласнике
на мање спектакуларан начин него пре.
и да вене онај цвет што једне ноћи букну у Брну.

повремено су неку кокетну госпођу
у друштву хоровође пензионисаних бечких дечака
намерно мешали са тобом
докони агенти обавештајне службе.

повремено од тог замешатељства
побегнем у ову увалу, Хана.
и гледам како се љуљају барке у марини.
време је смокава на Медитерану.

и таман помислим да јењавају ти чини,
а ти се дошуњаш.

али, данас нећу да ти причам о Кундери,
о томе како сам некад читао RUDE PRAVO,
ни о Влтави, ни о Карловом мосту.
причаћу ти о песмама које нисам написао.
и о тајнама нашег размимоилажења...

пази, Хана, просто је:
у спирали универзума, множи се коефицијент чекања
са квадратом брзине светлости.
онда се индекс упорности извлачи испред заграде
са еонима. и све се то лепо подели са бројем твог телефона
у поузданом алгоритму решавања
нашег векторског несклада.

просто је, Хана, ево, већ су открили и бозон.
остале су још само неке ситнице између нас.

ТРИ ЛЕТЊА ГРОМА

три пута се праћакнула сунчица
и сунце се сакрило иза стабла јове
када је Хана сквасила стопала
у бистром плићаку.
нагла је олуја повила крошње
и зарио се гром у рудник антрацита,
затим у шеварје.

трећи пут се, из спирале кохезионих ковитлаца
отела муња и окомила на сигу,
где стајала је она, пре који трен.
извајана од одбљесака трске, перунике и врбе.

ту одвајкада расте трава поточарка
(горка пријатељица младости)
и спира се у сенци кончастих алги белутак,
на који је, нежно, малочас стала.

ту се крај света улива у почетак
и почиње тиска корала, рађање рељефа нових.

ту се затвара круг
и Ханина ланена хаљина мирише
на бакароле и озон
и таласа се на спруду...
... док размичу се облаци
и док покисли риболовци гунђају
што им се баш ту насукала грана...

ВЕТРЕЊАЧА

негде је, између
малињака и ружичњака,
као случајно изгубила телефон
и удаљила се ћутке.
звао сам је,
док је Бетовен свирао са Елизу,
у трави, у бокорју, у бусењу,
у сенци малина.
и отад више не чувам њен број.

не позивам је ни у мислима.
није ми то више важно.
да ми је само да се допентрам
до осе ротације
и уденем елисе. и ослушнем фијук.

не позивам је.
избегавам станице бола.
маркирам црне тачке
и бежим од лирских јадиковки.

али, зајебано је са Ханом
пити рујно вино у гори зеленој,
где се не беле ни снег ни лабудови...

само ова склепана ветрењача,
обескриљена, у којој пијем
цеђени лимун и по навици,
кроз прозор расплићем месец
из крошње брезе уморним погледом.

и ову јој смешну ветрењачу творим –
наш васељенски жиг
и поуздани знак распознавања
за будућа таласања ветра
и за будуће дробљење времена.

СЕВЕРНО ОСТРВО

одапета је ватрена стрела
на лахорни брод са једрима
од платна и свиле твојих хаљина.

и никад их не помиловах.
сплетом бруталних околности.
осим стиховима.
али, то се не рачуна.

а амфорама, на дну северног мора.
међу мрачним алгама
и тајним депоима малахита,
под стражом морских немани,
мирују тајне мапе грубих скица,
које су те наслућивале.
али, Хана, обуздаде су се хиперболе.
хук хушкача да не постојиш растерао је
живахно јато поларних кардинала
на овом замрлом острву.

потонуо је и чаробни саг
којим си ме надлетала.
непроклијала асура трошна,
од нежних саткана травки.
остао је само по води
светлуцави прах твога указања,
као једини доказ
да те нисам измислио.

DICENTRA (RE)SPECTABILIS

ти, последње
благородно зрнце,
изникло на присоју
бесплодне урвине,
стабљико нежна
зором осунчана,
под стаклеником
крхотина кристала,
мала, умилна латице

тек устрептала,
високо одметнута
изнад гладиола,
рогобатних вења,
шебоја и клека,
омамљена делтама
стрмоглавих река
и свенула нагло,
нестварно лепа,
стабљико мала...

окамењен месец
над урвином бди,
зрнце благородно,
последње, ти.

НИСАМ СТИГАО

нисам стигао да истрчим, када је на кочијама бешумним,
пројурила кроз воћњак и замакла у магли. нисам.

о слова њеног имена денуо сам пољско цвеће.
украшавао сам свитак вињетама и додавао виолинске
кључеве испред сваке песме о њој.
али, истрчао нисам, када је небо размакло облаке,
кроз уснули воћњак и иње.

од овога јутра расплићу се спирале наших светова.
неразвејан полен више пролећа не сни

и тихне полифонија последње симфоније
коју нисам стигао да запишем,
одсутно загледан у прозор, у коприве,
у шибље и воћњак.

углавном, ми сада не гледамо са исте стране месец.
у рефлексијама наших аморфних зеница тону васионе.
и само ћутимо, Хана и ја, као да смо заиста мртви.
као да смо заборавили теорију побољшаног угљеника,
као да смо се одрекли хипердимензионалних поља,
и као да не занима нас више тајна амрите.
ниједна тајна.

не, нисам стигао да истрчим, док су њене кочије крочиле
у тричаве еоне, просуте подло, између нас.

ХАНА ИЗ ТАЈНЕ ЛАГУНЕ

дубоким водама бродим.
црне ми галије пучину незнађа кроте.
ја, Хана, живим у сенци твоје славе.
укрштам у снима наше животе.
и само те тада понекад имам.

влатима отровне траве
ја љуте ране видам.
уместо да ти хаљину скидам,
скидам прашину са свечаних ленти,
добијених у част победа лаких.
а овај славолук творим
лепотом пораза збуњен.

звездилешта твоја накит су од жада
и светлуцави прах комете хитре
који ми, к'о труње по очима пада.

а ти си, ноћас, Хана, засигурно гусар...
заобилазиш стражу вазда строгог ума.
скрнавиш лире и презиреш цитре
и читав је свет сажет у фокус
твојих несташлука.

а ја сам, ето, безбрижан, Хана.
талично поприте мојих нежних рима
трепери у ореолу овог свечаног сна,
премда знам, да милион разлога имам
да будем опрезан.

ПЕСМА О РУЖНОЈ ПТИЦИ И КОЈЕЧЕМУ

је ли икада радио тај сат
на кули, на тргу?
птица која управо прелеће трг
није нека егзотична птица,
већ врана...
зањихана грација
у лаком жоржету
прелази улицу, празна,
бојећи се да сазна
где је била и куда иде...
езотерични списи на столу
ћутљивог песника
чекају да их разнесе ветар,
када се отворе врата,
јер, прозор је већ отворен...
журни кораци на степеништу.
неко ка тим вратима хита...
и то ће се ускоро десити.

ХАНА, КАЛИГРАФИЈОМ МАГИЈЕ

већ неко време, Хана, све мање реметиш
синкопама, хармонију кардиограма.

али опет трепери, кад се сетим како си само
таласала боковима и прсте провлачила кроз косу, еј.
како си се само одевала, а ја одолевао тој вртоглавици.
како су се опиљци иња утискивали у витраже
касне јесени и у јасни монограм:
Хана, калиграфијом тајних писама...
док сам страховао да ће проћи живот без нашег сусрета.
а нема смрти, Хана...

постоји само холограмска пројекција заустављене материје.
постоје регенеративни џепови универзума.
и постоји само жал да би чекање могло да потраје.
јер, нису никада, Хана, хангари мрака били
отмена шеталишта за твоје, кристалима опточене ципелице.

упалићу бакљу, Хана, у уједињеном краљевству
твога и мога сна. преламањем сунца у твојим очима.
и, у поверењу, кад све ове игре прођу:
направићу преврат и отећу ти то жезло непокорности.
и тако ћу те, свргнуту, разоружати пољупцем у врат,
да ће трајни настати раздор у твом аристократском срцу.

ЏЕЗ САКСОФОН

ово је песма о плавој магли и силуети саксофонисте
који је познавао музику лаких корака девојке из мог сна.
ово је кишна ноћ за џез саксофон и две неотпијене чаше
вина *Brunello di Montalcino*.
ово је сунце Тоскане на непцима и дрхтава студен у срцу.
налик на јесењу рапсодију која топлила је некад.

ово је узалудно помно ослушкивање њених тајних знакова
у шушкању обнажених јасика и ромињању јесење кише.
ово је јалова помисао о томе где је њена постојбина
и где би могла да се скрива када светови привидно заћуте
иза граница времена, простора и бојажљивих мисли.

ово је антикварница потамнелих огледала и спалих абажура
са прегорелих лампи из собе у којој тражио сам речи,
којима сам је љубио, претрчавајући из мог сна у њен сан.

и тако сам сада неопрезно изгубио кров,
и тако сам сада сав у плавој магли, разобличен и плах.
упорно киснем у узалудним хајкама, уз јесењи џез,
иако знам да све је ово једна велика, велика заблуда.

КОЛИБА НА ДРВЕТУ

добар дан, лепа, затечена нимфо.
ја сам висока колиба на џиновској секвоји
и причињавам ти се само ако се
и ти мени причињаваш.
фини ти се сребрни прах уплиће у трепавице
и од данас све пред твојим очима блиста.

и овај суптропски хоризонт
твојим доласком мирише на шарене цикламе,
дечији сапун, кокос и кончасте алге
од којих ћеш ми преплитати кров
а ја ћу да те чувам од киша и сунца.

добар дан, лепа, затечена нимфо.
док горе се пењеш – дефиљују строваљена стабла,
оживљавају скулптуре дискобулуса и венера.

ако ти се учини да ме горе нема,
када се размахну монсуни и надвије се магла,
не брини – то је подла, слабашна опсена
настала од горких кристалних капљица
које брзо испаравају са суптропског лишћа.
све се то повлачи са првим зрацима сунца.

добар дан. ја сам твоја висока колиба, нимфо.
ослушкуј одавде хук ћукова, ждралова и корморана
и сети се детињства ако ти се месец учини превеликим
(јер такав је био и на постеру Великог Блека)
попни се. мирне су делте великих река у ово доба
(а ово је доба твога доласка) у брактејама јарких боја
само за тебе данас цветају папирни цветови
и неки ти је луди песник од етажа бугенвилија
већ начинио поуздано степениште.

осмотри, док кротиш цветне спирале:
ротација и револуција планете мењају смер...
разуздава се космичка плавичаста светлост,
теби, тако стварној, у част.

ПЕТИ ОКТОБАР

поезија и ја смо се споразумно разишли.
мада, обиђе ме понекад, из хира или навике.
ја сам сачувао неке пристојне песме,
она – тајну разорног набоја у дијафрагми.

није то више свепрожимајући светлуцави прах.
тек наговештај наталожене прашине
по гусеницама ровокопача који пробија трасу
за неки нови, широки ауто-пут.

на њему ће неки млади песник да лови строфу
о шлагеру на радију, о левој руци на волану
и десној, на бутинама неке раскошне бринете.
налик на девојку која ми је прелазила пут,
док сам данас стајао на семафору, у Љигу.

обесна млађарија из колоне је трубила за њом,
док је замицала ка споменику бомбаша.
егзалтирано и еуфорично, као петог октобра,
пре седамнаест година, баш ту, у Љигу.

уколико је то била она на коју сумњам,
остајем јој дужан стручак миришљаве траве
roa pratensis, са оближњег рајачког пропланка
и дођем јој неке стихове, који су кадри да постиде
затечене средњошколце, из чијег се жагора разазнаје:
каква добра пичка, јеботе, вау, врх, екстра...

остаћу јој заувек дужан и причу о походу
на Росандићеве коње, на овај дан, док била је девојчица.
када краја колони није било а почетак био тамо
иза Великих Црљена, или надомак Београда чак...

остаћу јој дужан и сагу о шумадијском конквистадору
који је на мопеду јуришао на зидине утамничене слободе,
јуче у Београду, или данас у Барселони, свеједно...
на крилима отрцане наглашене лажи, да правда увек побеђује.

тек, није ни тада пала Бастиља. само је кључар променио браву.

а у међувремену је тај млађани неустрашиви јуришник
постао депонент једне угледне банке и баш је ових дана
рефинансирао кредит – на младој грани благородне шљиве,
ту, надомак Љига и надомак још једног недосањаног сна.

ВАЛЦЕР ЗА ХАНУ

тек, онај је воз
заувек завејан
негде између Брна
и Северног пола.
мада злобници тцрде
да туда никада никаква
није пролазила пруга.
(као да ја не знам
да су преко ноћи
декоратери и мајстори
расвете сна
демонтирали прагове
и уклонили челик).

одреда су погасили
рекламне лампионе
хотела Гранд.
тако да је то сада хотел
са пет тамних звездица.
блеште само раскошни мурали
од мемле
у холу одбеглог гламура.
да. одјавила се Хана.

у години змаја и обичних дана
трепере пупољци лотоса и нара.
несклад календара, светова, снова...
и ничу нови шпалири платана,
где је са лабрадором,
у кишном мантилу, шетала
и одшетала Хана.

и шкрт је месец.
малавијски рам од аквамарина

од месечине чини бласфему.
Хана се сада огледа у њему.

зарањам у хук силовите реке.
присећам се опаког либрета
и Ханине музике сетне.
мада више, не бих да јој сметам.
ни ако је некад, случајно, сретнем.

ХАЈДУЧКИ РАСТАНАК

и о појас заденуша фрула

сада си само траг једне хајдучке младости,
ушушкан у овој јатачкој песми, за нека будућа пролећа.
други су светови твоји свечани подијуми и мора бити
да још негде лахоре увојци, омамљени мирисима
цитруса, јасмина и црне орхидеје...
бочица коју си дискретно извлачила из ташне
и посипала по претпремијерама пролећа.

и тако ми понекад прошеташ мејданом,
чак и млађа него пре,
док ја, са пријатељима комично старим,
и знаш већ: само протрљам очи и ти биваш суза.
биваш онај пијани рефрен: „боловала млада Винка”...

ускоро ће ти рођендан.
а ја се и даље не разумем у цвеће, ни у графички дизајн,
ни у архитектуру, ни у поезију, све ми је страна.
погубио сам украсе.
погубио сам трапезе, кишобране, балерине, канделабре
по неким недореченим песмама...

само,
обиље радости и кисеоника нека је тај твој свет,
у коме сад јеси, хајдучице непрежална.

POA PRATENSIS

биће да сам скренуо лево код Албукеркија,
и више нисам наилазио на пут
до зачараних ливада, нити сам више икада снио
с јесени маслачак и упорну ливадарку – *poa pratensis*.

и моја је размажена муза (по службеној дужности),
одавно сита разбокорених речи и мирује у сенкама,
далеко од разорне светлости и вихорних опсена.

биће да се за мене више не повија *poa pratensis* –
голицљива трава, под којом почивају недосегнуте риме,
само развигорац и преплануле бутине неке друге девојке
милују виолончело и посипају по стасалом класју
магију Јоханеса Брамса, *Мађарску иџру број 5...*

биће да се не сналазим у времену безочних бастарда,
и више не разликујем сан од лаке вртоглавице,
све се примирило, застало и све је далека раскош.

само бих се некад, као у детињству, раширених руку,
завртео укруг и потпуно разгневио дамаре,
и са те траве гледао како небо постаје махнита вртешка,
док оштра трава стопала боде и сетно лице голица.

ПОЧЕТАК ПРОЛЕЋА

прве ноћи пролећа замолио сам девојку за шанком
да донесе најгоре вино
и да пусти неки кабаретски шлагер,
опасан био би час за тамбураше ако би се отели малигани
и ако би заронио ум у бујицу уздрхталих жица.
и тако јурнуо низ стрму калдрму, до Асфоделских поља.

опасан био би час, јер сањао сам алге, шимшир и облутак
на коме сам плутао по води, презревши тренутак буђења,
подударан са часом њеног одласка, једног себичног пролећа.
и тако се саплићем о тај крајичак конца у тами лавиринта.

и тако падам на крају сна
са бесконачног спиралног степеништа.

без одговора да ли је то био њен глас или је допирало са радија.
и сав овај простор постаје руина, збуњена њеним одсуством.

само се каткад узбуркава светлост и хукне перуанска музика
из процветале крошње.

само се каткад око бучног млина обмотавају невидљиве алге
и врште од радости, тек да у шифарнику светова,
од тих знакова, растумачим њено име.

МАЛОПРЕ

управо деци прича о детињству.
избегава уводни уздах и фразу:
као да је било јуче.
почиње са: било је ужасно давно.

напољу је прави ледени дан.
у соби пуцкета ватра и шири се
мирис липе из чајника.
прејака светла чине силне сенке.

на радију, подешена станица:
угодни импресионизам и *bossa nova*
за слободан ум и позитивне мисли.
гипка балерина му обиграва у оку.

на компу: отворена гугл мапа –
занемарен детаљ из промењеног плана.
малопре је надлетао, као дроном,
уцртану улицу свог раног детињства.

малопре је зумирао урушен зид
у улици Ладо Лапецот 22,
а онда се спустио право пред прозор,
да осмотри да ли је ту плави плехани бокал.

малопре је на трен затворио очи.
тек да дохвати блиставе трешње са орошене
крошње и да ослушне звоно млекације
који је на бициклу управо развозио млеко.

мало пре је отпивао из плавог бокала.
сливала му се низ руке и врат давна белина.
а онда је неопозиво зазвонио мобилни –
и сви су се дали у бег.

баш као када су лоптом разбили прозор.